

Sámi eamoskkoldaga doahpagastin

JELENA PORSANGER

SÁMI TEORETISEREN

Mánnga dieđasuorggis lea ovdánan ja sajáiduvvan sámegiel fágaterminologijja, mii vuolgá sámegiela riggodagas ja lea ovddiduvvon sámi kulturáddejumi vuodul. Dán čállošis áiggun buohtastahttit, makkár doahpagat leat geavahusas modearna dutkan- ja oahpahusgielas oskkoldatdutkanama suorggis. Professor Håkan Rydving (omd. (1993)1995; 2010) lea nannosit váikkuhan dán dieđasuorgái, eandalii sámi oskkoldaga dutkamii.

Doahpagastin sámegillii dieđalaš oktavuodain lea viehka ođas, go jo čálakultuvra Sámis lea mihá nuorat go stuoraservvodagaid čállinárbevierut. Das oaivvildan sámi teoretiserema dutkanmáilmmis, man servodaga almmolašvuhta ja dutkiid searvevuhta dovdet čállima bokte. Stuorát historjjálaš perspektiivvas geahčadettiin, sámi diehtoteoriija lea hábmejuvvon duháhiid jagiid. Sámi epistemologijja lea diehtima ja doahpagastima vuogádat, man mii leat giela ja árbedieđuid bokte oahppan dahje sáhttit oahppat dovdat, go leat oasálažžan sámi servodateallimis. Álgoálbmotmetodologijjaid olis, sámi diehtoteoriija lea inspirašuvnna gáldu ja ođđa dieđuid buvttadeami vuogádat (Porsanger 2004; 2011(á)).

Mánnga sámi jurddašeaddji leat nana kultur- ja gielladovdamušaineaset dihkadan bálgá otná sámi teoretiseremiidda. Ovles Juhán, Johan Turi ((1910) 2010) lei vuosttas davvisápmelaš gii doahpagasttii sámi árbedieđuid ja dánu gárttai vuosttaš sámi dutkin dán suorggis čállima bokte. Israel Ruong (1965) lei vuosttas bitonsámi professor gii doahpagasttii sámi boazodoalu, eanadaga, muohtaga ja guohtuma. Alf Issát Keskitalo ((1974) 1994) lei vuosttas davvisámi oahppanfilosofa gii doahpagasttii sámedutkama fápmorelašuvnnaid dainna loahppabohtosiin ahte ferte leat vehádaga (sámiid) iežas hástalus teoretiseret iežas eallima gaskavuodaid ja čuoilmmaid. Sáhtášii namuhit

mánjga eará sámi dutki, muhto justu dán golbmasa bargguin lea leamaš vuđoleamos, globála váikkuhus sámi dutkanmetodologiijaid hábmemii.

Sámi doahpagastin láchčá dili válljet sáme kultuvrra ja sámi jurddašeami dáfus dohkkehahtti ja áddehahtti ákkastallanvugiid, maid vehkiin sámiid iežaset čilgehusat ja jurddaoktavuođat bohtet oidnosii ja leat čilgejuvnon nu ahte sámit besset dovdat sin kultuvrii mihtilmas logihka ja áššiid čanastagaid. (Porsanger 2007, 4-5.) Sámi dieđalaš terminologiija ovddideapmi vuolgá vuđolaš giellamáhtus, gielalaš riggodagas ja sáme giela deaivilvuodas.¹ Lea hástalus gávdnat heivvolaš ja deaivilis doahpágiid áššiide, mat leat sámi kultuvrii mihtilmasat. Dat eaktuda dieđalaš gulahallamiid ja šiehtadallamiid doahpágiid sisdoalu ja geavaheami hárrái.

Doahpagat galget leat lunddolaččat sámi eallin- ja jurddaš-anvuohkáii, hástalit jurddajođu sámi vuohkáii, čatnat logalaš čanastagaid, heivet sámi árvovuogádahkii ja duohtavuoda áddejupmái (ontologiijai). Doahpágiid válljemis berre maiddáii pedagogalaččat jurddašit ođđa sáme giel buolvvaid ahtanuššama ja oahpahallama. Otná beaivve nuorat sámi buolvvaid oahppamii gávdnojit sáme giel čállagat ja oahppogirjijt. Oahpahallan dáhpáhuvvá maiddáii servodatgulahallama bokte sáme giel arenain, ee. mediagielas lea stuorra váikkuhus. Doahpágiid válljemis berre maiddáii vuhtii váldit álgoálbmotdutkanama prinsihpaid, mat bidjet álgoálbmoga iežas dieđuid, diehtoteoriijaid, duohtavuoda ipmárdusa ja árvovuogádaga ođđa dieđu buvttadeami guovddáži (Porsanger 2004; 2007, 13-27; 2010).

OSKKOLDAT

Oskkoldathistorjjá, filosofiija ja sámi historjjá dutkansuorggis leat ollu tearpmat geavahuvvon govvidit sámi vuoiñjalaš árbevieru. Oskkoldat-doaba lea viehka ođas, muhto bures sajáiduvvan sáme giel dutkamii ja oahpahussii *religion*-doahpaga vástideaddjin. Ankke 1990-logu rájes *religiovdna/religiuvdna*-loatnasátni lea atnon čállimis sáme giellii (omd.

¹ Terminologiija ovddideamis oassin giellamáhtolašvuodas (analyhtalaš kategoriija *language knowledge*), gč. Porsanger (2017, 11-12).

Hætta 1993), ja juoba odne ge ankke Norgga bealde sáhttá oaidnit dan doahpaga oahppoplánaid ja oahpponeavvuid oktavuodas (omd. Ovttas 2018; Sámediggi 2017). Lea lunddolaš ahte religiovdna lea loatnasátni, go sámegielas, nugo mángga eará álgoálbmotgielas ii gávdno *religion*-doaba, nugo lea fuomášuvvon antropologiija, oskkoldatdutkan, folkloristihka dutkamiin. Oskkoldat lea dieđagielas abstrákta doaba, mii oaivvilda oskumušaid, doaimmaid, geavadiid, máilmmi- ja eallinoainnu ja árvvuid ollislaš vuogádaga. Dat lea suorggádus osku-sánis, mii dábálaš giellageavaheamis oaivvilda juoga masa olbmot jáhkket dahje oskot ja doibmet daid jáhkuid ja oskumušaid mielde. Osku lea oskkoldaga vuollásaš doaba, mii lea mearkkašumi dáfus ráddjejuvvon, go dat ii govčča álbmoga doaimmaid iige geavadiid oskumušaid oktavuodas, vaikko siidomearkkašupmin sáhttá ge daid oaivvildit. Osku-tearbma geavahuvvo áin viehká dávjá sámii oahppogirjjiin, dábálaš gulahallamis ja mediagielas. Iešalddis osku-sátni čujuha dávjá risttalaš oskui go olbmot hállet oskku áššiin.²

Lea mearkkašahtti ahte *dološ osku*-doaba lea viehka nannosit cieggan sihke njálmálaš giellageavaheapmái ja čálahápmái (omd. Hætta 1993; Solbakk 1993; Kristiansen 2004). Dat geardduhuvvo oskkoldaga ja etihka sámegiellat oahppogirjjiin, vaikko vel bálddalagaid oskkoldat-doahpagiin. Duogážin *dološ osku*-doahpagii sáhttá leat árbevirolaš logihkka ja davvisámi metaforalaš giella, man sáhttá gullat vuorrasut buolvvas. Dajaldat “dego dološ olmmoš” sáhttá dihto konteavsttas oaivvildit doaimbavuogi, mii otná áiggis čuovvu ja gudnejahttá sámii árbevieruid. Son gii lea “dego dološ olmmoš” dovda bures sámii eallinoainnu, lea diehtorikkis árbečeahppi ja árbevirolaš vugiid áššedovdi. Das dološ-sátni oaivvilda positiivvalaččat kontinuehta, árbevieruid árvvus atnima ja dovdamuša (muhto muhtin ironalaš konteavsttas sáhttá geavahuvvot bilkun ge). Dánu *dološ osku*-doahpagis sáhttá leat kontinuehta ja árvvus atnima siidomearkkašupmi dainna lágiin ahte sámii vuoiŋjalaš árbevierut eai leat dušše fal doložii gullevalaččat. Eará konteavsttasges dajaldat “ná lávejedje dološ

² Ovdamearkka dihtii, teologa Tore Johnsen (2011) doahpagastá risttalaš oskku sámii kultuvrra vuodul.

olbmot...” sáhtá oaivvildit vássán áiggi dábiid, mat eai šat gávdno otná beaivve, muhto dasge áiggi áddejumis lea váttis defineret álggu ja loahpa, nugo omd. luodisge. Goit lea eahpidahtti ahte nuorat sámi buolvvaid giellalogihkka čuvošii vuorrasut buolvvaid gulahallanvugiid, eandalii otná máilmmi dilis goas informašuvnna johtu lea hui moalkái ja teknologalaččat stivrejuvvon. Mánngat gielat ja kultuvrrat ja digitála teknologijatge hábmejit nuorat olbmuid máilmmiáddejumi oalle garrasit ja dánu gilvalit oahppoásahusaiguin ja leat gilvaleaddjin maiddá árbevirolaš sámi kulturáddejumi oahpaheapmái. Dan dilis dajaldat “dološ osku” sáhtá ipmirduvvot lineára láhkái, mas “dološ” lea vássán áigi, mii ii leat šat áigequovdil iige sisttisoala kontinuitehta otná vuoiñjalaš árbái.

Eará ovdamearkan sáhtá váldit *luondduoskku* dahje *luondduoskkoldaga*. Daid doahpágiid sáhtá leat váikkuhan mannan čuohtejagi oskkoldathistorjá ja positivisma, mat teoretiserejedje luonddu ja kultuvrra dikotomiijan, guovttejuohkun, vuosttálaš doaba-bárran. Dat gullo skadján *naturreligion*-tearpmas, mii ii leat šat ánus, muhto mii geavahuvvui čearddalaš oskkoldagaid govvideaddji dutkamiin, erenoamážit Skandinávias. Doahpaga siidomearkkašupmin lei dávjá “primitiiva” ja “čálekeahes”. Dán dieđateorehtalaš konteavsttas luondduosku/-oskkoldat doahpagat leat problemáhtalaččat, vaikko čilgehussan sáhtáge leat ahte luondduosku-doaba govvida eallinoainnu, mas olmmoš ja servodat leat oassin luonddu ollisvuodas. *Eamiosku*-doaba lea maiddá unnit dahje eanet ánus, ee. oahppogirjjiin. Álgoossi “eami” čujuha álgoálgosaš vuolggasadjái ja kontinuitehtii, seammá láhkái go eamiálbmot-sánis ge. *Ovdakristtalaš osku* lea eará doaba, mii sisttisoallá dárbbasmeahttun hierarkiija áiggi ja árvvu dáfus, muhto liikká geavahuvvo juoba ođđaseamos dieđalaš almmuhemiin (omd. Kraft 2015).

Dološ osku, luondduosku, eamiosku dahje *ovdakristtalaš osku* eai leat dieđagielas doarvái deaivilis doahpagat. Oskkoldat-doaba lea heivehuvvon sámi kontekstii mánnga láhkái: *álgo-* dahje *eamioskkoldat* (Parvola et.al. 2002; Porsanger 2007) leat goappašagat *indigenous religion* -doahpaga vástideaddjit, *oskkoldatlaš árbevierut* dahje

sirkumpolára oskkoldagaide gullelaš (Kristiansen 2011) jna. Beroškeahhtá mánggalágán hámiin, lea oskkoldat-doaba spihkáraston dieđa- ja fágagillii sámegillii. Das lea maiddái pedagogalaš ja etihkalaš bealli, man berre namuhit doahpagastima oktavuodas.

Go sámi eamioskkoldat lea dutkama objeaktan, de veardádalli oskkoldat- ja servodatdiehtagis dat lea seammá dási doaba go eará oskkoldatšlájat máilmmis, nugo buddhisma, isláma, hinduisma, juvddálašvuohta, risttalašvuohta, konfusianisma jna. Oahpahas dákár jurddadási buohtastahttin lea friijadahkkin (*liberating* Paulo Freire ((1970) 2007) pedagogihkas), go dat gieđahallá sámi vuoŋjalaš árbevieruid seammaárvosažžan eará oskkoldagaiguin. Dat šiiá badjelgeahččama ja heahpada, mii lea koloniserema ja assimilerema lossa noađđi sámiide nugo ollu eará máilmmi álgoálbmogiidda. Mánggaid čuđiid jagiid luteralaš dahje ortodoksalaš oahpahas, ja erenoamážit lestadianisma, leat mielddisbuktán sámiide vuoŋjalaš árbevieruid heahpaneami ja hilgoma unnit árvosažžan. Sámi eamioskkoldaga dieđasuorggi ovdahistorjái gullet mánggat doahpagat main lea badjelgeahččalas mearkašupmi, nugo báhkinat, paganisma, eahpeipmiliid bálvleapmi, primitiiva oskkoldat, diidaosku jna. Oppalohká, oskkoldat-doahpaga geavaheapmi lokte sámi vuoŋjalaš árbevieruid eret unohastimis. Dat lea maiddái lávki ovddidit sámi eamioskkoldaga áddejumi ja oahpahusa dan birra.

NOAIDEVUOHTA VAI ŠAMANISMA?

Akademalaš oskkoldathistorjádutkan lea beroštan álgoálbmogiid vuoŋjalašvuođas ja árbevieruin, muhto fokusa lea dávjá leamaš áššiide, mat eai soaitte heiven álgoálbmogiid iežaset oainnuide dahje čilgehusaide (*Indigenous Religion* 2000, 1-13; *Readings in Indigenous religions* 2002; Long 2004). Sámi eamioskkoldaga doahpagastin sámegillii livččii sierra čálloša fáddá, mii fátmastivččii sámekultuvrra ja árbevieru dáfus oskkoldahkii lagamus doahpagiid, nugo bassi, noaidástallán, guvlláruššan, eatnanvuložat, vuoŋŋat, sáivu, sieidi, bálvvošbáiki, láhji, bárbmu, vuoŋjalašvuohta jna. Daid doahpagiid

berrešii lahkoniit sámi kulturáddejumis. Dan oktavuodas heive problematiseret *šamanisma*-doahpaga geavaheami dan geažil go dát doaba atno gitta otná beaivve čállosiin sámi eamioskkoldaga birra.

Mircea Eliade klassihkalaš dutkama rájes šamanisma-doaba lea cieggan fágagillii ja gullá oskkoldatdutkan jurddahistorjái ja otná beaivái. Soaitá dán dihtii referánsat Eliade ((1951) 2004) dutkamii šamanismmas ja ee. šamána vánddardeamis vuoigŋadilis (*techniques of extasy*) gávdnojit meastá juohke oahppogirjjis eamioskkoldagaid birra. Dat lea oassi sajáiduvvan dutkanparadigmas, man siskkobealde leat ollu dieđalaš čállosat sámi noaidi ja noaidástallama birra čállon (omd. Manker 1938; 1959; Mebius 1968; Bäckman 1975; Bäckman & Hultkrantz 1978; Pollan 1993; Pentikäinen 1995; 1997/1998; *Saami Pre-Christian Religion* 1985; *Saami Religion* 1987; *The Saami Shaman Drum* 1991; Siikala 1992). Sámedutkan sáhtá áinnas ávkkástallat vássánaiggi dutkanárbbi riggodagas, muhto berre odđa dieđuid buvttadeami bokte ovddidit sámi kulturárbbi áddejumi ja dulkomiid.

Jus lahkona sámi eamioskkoldaga siskkáldas kulturáddejumis álgoálbmotmetodologiijaid prinsihpaid vuodul, de badjána gažaldat: man dihtii referánsa šamanismii lea dehálaš sámi vuoigŋalaš árbevieruid dutkamii ja govvideapmái? H. Rydving lei ovdavázzin dan dutkanfáttás, go juo badjel 30 jagi das ovdal evttohii sámi doahpaga *noaidevuohta* (*Saami religion* 1987, 185–207). Otná fágateavsttain noaidevuohtakonseapta geavahuvvo, muhto dan bálldas sáhtá leat maiddá referánsa šamanismii (omd. Solbakk (2006) 2018; Kristiansen 2011; Mathisen 2015).

Dát fáddá gáibidivččii čiekŋalis dutkamuša, muhto juo oanehaččat sáhtá fuomášahttit ahte šamanisma doahpaga geavaheamis otná áigge vuohtá oskkoldathistorjái cieggan dutkanparadigma váikkuhusa ja jurddamálla. Sámi kulturárbbi teoretiserema olis lea vuoiggalaš jerrat: čiekŋudahttágo sámi noaidevuođa buohtastahttin šamanismmain teorehtalaččat sámi noaidevuođa doahpaga sisdoalu, dahje dahkágo dan eambo áddehahttin? Ollu álgoálbmot konsepttat leat dutkamušaid bokte boahtán ja cieggan fágagillii. Álgoálggus evenki álbmoga árbevierus vuolgán, šamána-doaba lea geavahuvvon teoretiseremiin ja

suokkardallamiin ja atno eamioskkoldagaid čilgehusain hui viidát. Dat ii soaitte leat dárbblašžan sámi vuoiŋjalaš árbevieru čilget (gč. Porsanger 2011, 236-237). Go kulturfenomenaid čilgejeaddji dutkamat ja govvádusat čadnojit šamanismii, de badjána gažaldat, mii riikkaidgaskasaš álgoálbmotdutkanis dávjá divvojuvvo: Leago dat álgoálbmogiid iežaset oainnus vuogas ja áddehahtti (*recognizable*)?

Muhtin ođđaseamos dutkamat bákkuhit šamanisma doahpaga geavaheami sámi noaidevuođa ja vuoiŋjalaš árbevieru oktavuodas (omd. Kraft 2015; Fonneland 2017). Lea eahpitkeahttá gelddolaš ja dárbblaš dutkat ođđášamanisma (*neo-shamanism*), *New Age* dahje eará ođđaoskkoldagaid ja dan, mo dat čatnasit sámiid dálá eallimii. Goittotge historjjálaš konteavsttas šamanisma-konseapta geavaheapmi sámi noaidevuođa oktavuodas čájeha stuorra čuolmma ja váilivuođa fágalaš ságastallamis sámi eamioskkoldaga birra. Lea dárbu buvttadit ođđa sámi kultursisikkáldas dutkamiid ja dovddusin dahkat daid dutkamušaid, mat leat juo áimmuin. Stuoraservodagaid, universitehtaid ja oppalohkáid dutkanbirrasiid berre diđolažžan dahkat álgoálbmotdutkanama etihkas ja hástalit reflekteret: Man geažil šamanisma-doaba lea šaddan nu bivnnut sámi vuoiŋjalaš árbbi govvádusain? Gean várás dat dutkamat leat dahkkon? Dat lea erenoamážit áigequovdil dál, go akademalaš ja eará publikašuvnnaid kommersialiseren ja universitehtaid nu gohčoduvvon “bohtosiid vuodul ruhtadeapmi” leat garrasit váikkuheamen publisierema produkšuvdnii ja girjebuvttadeapmái. Ferte maiddái vuhtii váldit ahte turismaindustriijas miehtá Sámi šamanisma geavahuvvo eanet ja eanet geasuheadđji čoavddasátnin ja kommersialiserema reaidun. Ođđaseamos dutkamat eai sáhte šiitit álgoálbmogiid dutkanhistorjjá árbbi, mas álgoálbmogat ja sin vuoiŋjalaš árbi ledje atnon dutkanobjektan. Dán dutkanobjeavtta lei vejolaš guorahallat stuoraservodaga dutkamii sajáiduvvan teoriijaid vehkiin, geavahit doahpágiid ja buvttadit dutkanbohtosiid dákkár vuogi mielde, masa álgoálbmogiin alddiineaset ii leamaš mihkkige dadjamuš.

Lea hástalus sámi vuoiŋjalaš árbevieru dutkama bokte buktit dieđuid ja dulkomiid mat eai gearddut sajáiduvvan stereotyhpaid eaige ráhkát

ođđa mystifiseremiid. Dan geažil lea dárbu ahte sámi ja stuoraservodagaid fágačeahpit suokkardallet sámi oskkoldaga doahpagastima, sámegilli nugo eará gielaide maid. Dat lea hástalus maiddái alitoahpahussii, skuvlii, kulturpolitihkalaš eisseválddiide, girjebuvttadeddjiide ja mediadoaimmaheddjiide. Dávjá vájalduvvo, man stuorra váikkuhus lea dutkamis ja doahpagastimis oahpahussii ja media giellageavaheapmái. Dat váikkuha servodaga ovdáneapmái, oahpahussii ja searvevuhtii, mas álgoálbmogat fertejit birgehallat joatkit iežaset áidnalunddot kultuvrraid ja gielaide, dálkkodit koloniserema ja assimilerema háviid ja bajásgeassit nuorat buolvvaid.

REFERÁNSSAT

- Eliade, Mircea. (1951) 2004. *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy* (Bollingen Series). Princeton: Princeton University Press.
- Bäckman, Louise. 1975. *Sájva: Föreställningar om hjälp- och skyddsväsen i heliga fjäll bland samerna* (Stockholm Studies in Comparative Religion 13). Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Bäckman, Louise & Åke Hultkrantz. 1978. *Studies in Lapp Shamanism* (Stockholm Studies in Comparative Religion 16). Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Fonneland, Trude. 2017. *Contemporary Shamanisms in Norway: Religion, Entrepreneurship, and Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Freire, Paulo. (1970) 2006. *Pedagogy of the Oppressed*. New York: Continuum.
- Johnsen, Tore. 2011. *Eatnama mánát, beaivváža mánát, biekká mánát: Kristtalaš osku sámi kultuvrras*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- Keskitalo, Alf Isak. (1974) 1994. Research as an interethnic relation. *Diedut* 1994: 7, 35–43. Kautokeino: The Nordic Sami Institute.
- Kraft, Siv Ellen. 2015. Shamanism and Indigenous Soundscapes: The Case of Mari Boine. *Nordic Neoshamanisms* (Palgrave Studies in New Religions and Alternative Spiritualities), 235–262. Doaim. S.

- E. Kraft & T. Fonneland & J. R. Lewis. New York: Palgrave Macmillan. DOI <https://doi.org/10.1057/9781137461407>
- Kristiansen, Roald E. 2004. *Davviguovlluid eamiálbmogiid oskkut ja sámi dološ osku: Oahppogirji nuoraidskuvlla 8.-10. Luohkáide*. Doaim. Aage Solbakk. Kárášjohka: ČállidLágádus.
- Kristiansen, Roald E. 2011. *Oskkoldat ja etihkka J3: Joatkkaskuvlla oskkoldat ja etihka oahppogirji*. Rávdná Turi Henriksen heivehan dárogielat giehtačállosa sámegillii. Kárášjohka: ČállidLágádus.
- Long, Charles H. 2004. A postcolonial meaning of religion: Some reflections from the indigenous world. *Beyond Primitivism: Indigenous Religious Traditions and Modernity*, 89–98. Doaim. Jacob K. Olupona. New York: Routledge.
- Manker, Ernst. 1938. *Die lappische Zaubertrommel 1* (Acta Lapponica 1). Stockholm: Thule.
- Manker, Ernst. 1950. *Die lappische Zaubertrommel 2* (Acta Lapponica 6). Stockholm: Gebers.
- Mathisen, Stein M. 2015. Contextualizing Exhibited Versions of Sami *Noaidevuohhta*. *Nordic Neoshamanisms* (Palgrave Studies in New Religions and Alternative Spiritualities), 191–214. Doaim. S. E. Kraft & T. Fonneland & J. R. Lewis. New York: Palgrave Macmillan. DOI https://doi.org/10.1057/9781137461407_11
- Mebius, Hans. 1968. *Värro: studier i samernas förkristna offerriter* (Skrifter utgivna av religionshistoriska institutionen i Uppsala 5). Uppsala: Almqvist & Wiksell.
- Ovttas: Sámi oahpponeavvut neahtas*. 2018: <https://ovttas.no/> (06.03.2018)
- Pentikäinen, Juha. (1997) 1998. *Shamanism and Culture*. Helsinki: Etніка.
- Pentikäinen, Juha. 1995. *Saamelaiset: Pohjoisen kansan mytologia*. (SKST 596). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Pollan, Brita. 1993. *Samiske sjamaner: religion og helbredelse*. Oslo: Gyldendal.
- Porsanger, Jelena. 2004. An Essay about Indigenous Methodology. *Nordlit* 2004: 15, 105–121.

- Porsanger, Jelena. 2007. *Bassejoga čáhci: Gáldut nuortasámiid eamioskkoldaga birra álgoálbmotmetodologijaid olis*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- Porsanger, Jelena. 2010. Self-Determination and Indigenous Research: Capacity Building on Our Own Terms. *Towards an Alternative Development Paradigm: Indigenous Peoples' Self-Determined Development*, 433–446. Doaim. V. Tauli-Corpuz & L. Enkiwe-Abayao & R. de Chavez & J. A. Guillao. Tebtebba Foundation: Indigenous Peoples' International Centre for Policy Research and Education. Philippines: Valley Printing Specialist.
- Porsanger, Jelena. 2011(a). The Problematisation of the Dichotomy of Modernity and Tradition in Indigenous and Sami contexts. *Working with Traditional Knowledge: Communities, Institutions, Information Systems, Law and Ethics*, 225–252. Doaim. J. Porsanger & G. Guttorm. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla.
- Porsanger, Jelena. 2011(á). Sami Concepts and Modern Indigenous Approaches to Theorizing Their Culture. *Continuity, Symbiosis, and the Mind in Traditional Cultures of Modern Societies*, 59–70. Doaim. Takako Yamada & Takashi Irimoto. Hokkaido: Hokkaido University Press.
- Porsanger, Jelena. 2017. Building Sámi language higher education: The case of Sámi University of Applied Sciences. *The Handbook of Indigenous Education* (Section “Transforming Education: Multiple Sites of Struggle”). Doaim. Elizabeth McKinley & Linda Tuhiwai Smith. Springer Publishing Company. DOI:10.1007/978-981-10-1839-8_40-1
- Ruong, Israel. 1965. Jåhkågaska sameby. *Svenska landsmål och svenskt folkliv* 1964, 41–158. Uppsala: Almqvist & Wiksells, Boktryckeri Aktiebolag.
- Rydving, Håkan. (1993) 1995. *The End of Drum-Time: Religions Change among the Lule Saami, 1670s – 1740s* (Acta Universitatis Upsaliensis. Historia Religionum 12). Uppsala: Uppsala universitet.

- Rydving, Håkan. 2010. *Tracing Sámi Traditions: In Search of the Indigenous Religion among the Western Sámi during the 17th and 18th Centuries*. Oslo: Novus.
- Saami Pre-Christian Religion: Studies on the Oldest Traces of Religion among the Saamis* (Stockholm Studies in Comparative Religion 25). Doaim. Louise Bäckman & Åke Hultkrantz. Stockholm 1985: Almqvist & Wiksell International.
- Saami Religion* (Scripta Instituti Donneriani Aboensis 12). Doaim. Tore Ahlbäck. Åbo 1987: The Donner Institute for Research in Religious and Cultural History.
- Sámediggi*. 2017: <https://samediggi.no/Balvalusat2/Oahpahus-ja-oahpponeavvut/Sami-parallealla-seammaarvosas-oahppoplanat> (06.03.2018)
- Siikala, Anna-Leena. 1992. *Suomalainen šamanismi: mielikuvien historiaa*. (SKST 565). Helsinki: Suomaialisen kirjallisuuden seura.
- Solbakk, Aage. 1993. *Sápmelaččat*. Guovdageaidnu [Kautokeino]: Sámi instituhtta, Davvi Girji.
- Solbakk, Aage. (2008) 2016. *Hva tror vi på – noaidevuohta – en innføring i nordsamenes religion*. Kárášjohka: ČállidLágádus.
- The Saami Shaman Drum* (Scripta Instituti Donneriani Aboensis 14). Doaim. Tore Ahlbäck & Jan Bergman. Åbo 1991: The Donner Institute for Research in Religious and Cultural History.
- Turi, Johan. (1910) 2010. *Muitalus sámiid birra*. Kárášjohka: ČállidLágádus.

ABSTRACT

A variety of indigenous and non-indigenous concepts has been used for Sámi indigenous religion and religious practices. This article problematizes the use, meaning and applicability of some central North Sámi terms, as well as the concept of shamanism in academic writing and textbooks. From the point of view of indigenous methodologies, some concepts are old fashioned or unsuitable. This article is a quest for a renewal of terminology and for the production of more in-depth studies

dīn 2/2018

of Sámi indigenous religion from an indigenous perspective.

KEYWORDS: Sámi indigenous religion; concepts; renewal of terminology; indigenous methodologies